

28.4.2020

Kohti 2020-luvun kansalaislähtöistä julkista hallintoa –strategiahankkeen johtoryhmän 6. kokous

Aika 28.4.2020 klo 9.00-11.00

Paikka Skype-kokous

Osallistujat Päivi Nerg, VM puheenjohtaja
Minna Karhunen, Suomen Kuntaliitto ry varapuheenjohtaja
Arto Haveri, Tampereen yliopisto
Seppo Määttä, VNK (kohdat 1-3)
Mikael Grannas, Sipoon kunta
Anna Similä, LVM
Riitta Kaivosoja, OKM
Jukka Aalto, SM (kohdat 1-3)
Kari Hakari, STM
Outi Ryyppö, TEM
Leena Ylä-Mononen, YM

Eeva Kaunismaa, VM esittelijä, projektipäällikkö
Katri Sarkia, Demos Helsinki konsultti
Johannes Mikkonen, Demos Helsinki konsultti
Miira Lehto, VM tekninen sihteeri
Jarkko Majava, Suomen Kuntaliitto
Matti Kuivalainen, VM
Jani Heikkinen, VM (kohdat 1-3)
Juha Leppänen, Demos Helsinki
Anu Nousiainen, VM (kohta 4)

Asialista

1. Kokouksen avaus (liite 1)

Puheenjohtaja Päivi Nerg avasi kokouksen.

Nerg totesi, että strategiahankkeen toimikautta pidennetään loppuvuoteen 2020, jotta voidaan paremmin mahdollistaa strategian osallistava valmistelu koronatilanteessa ja oppia tilanteesta valmisteluprosessin aikana.

2. Tilannekatsaus valmisteluun (liite 2)

Projektipäällikkö Eeva Kaunismaa valtiovarainministeriöstä piti tilannekatsauksen strategian valmistelusta.

Kevään aikana luonnostellaan visiota hanketiimissä ja eri verkostoissa. Kuntaliiton verkostoille suunnataan kirjallista kommentointia.

Sidosryhmäkeskustelut ovat olleet hyödyllisiä keskustelun ylläpitämisessä ja ajatusten rikastuttamisessa.

Keskusteltiin toukokuun lopussa käynnistyvästä Kuntaliiton ja VM:n yhteisestä kokeilujalostamosta, jossa kokeillaan erilaisia toimintatapoja ja ratkaisuja valtion ja kunnan yhdyspinnassa mm. toimeentulotukiasioissa ja omaisen kuolemaan liittyvissä asioissa. Todettiin, että kokeiltavien palvelujen sisältö sinänsä ei ole julkisen hallinnon strategian kannalta olennaista, mutta yhteisestä tekemisestä voi nousta strategiaan esim. toimintakulttuurin muutokseen liittyviä asioita.

Keskusteltiin siitä, että tilanne on erilainen eri puolella Suomea. Alkuvuoden kokouksessa käytiin läpi tilannekuvaa ja väestökehitystä. Lisätietoa strategialinjausten valmisteluun tuovat tässä kokouksessa käsiteltävä alueellistamisen strategia ja seuraavassa 1.6. kokouksessa käsiteltävä valtion käyntiasioinnin palveluverkko –selvitys.

Päätös: Merkittiin tilannekatsaus tiedoksi. Sovittiin, että työstetty aineisto lähetetään johtoryhmälle kirjallisille kommenteille.

3. Tulevaisuuskuvista kohti julkisen hallinnon visioluonnosta (liite 3)

Konsultti Katri Sarkia Demos Helsingistä esitteli asian.

Tulevaisuuskuvien toivottavista piirteistä ja kehityssuunnista alkaa muodostua kuva 2020-luvun julkisen hallinnon arvolupauksesta. Työssä on tunnistettu kolme julkisen hallinnon muutoksen oluttuutta: pysyvyyden, uudistamisen ja muutoksen olottuvuus. Ne auttavat jäsentämään hallinnon toimintalinjauksia ja periaatteita. Tärkeää on tunnistaa, mitä pitää muuttaa.

Johtoryhmä piti tähän mennessä työstettyä sisältöä ja käsittelytapaa hyvänä ja kannatti muutokseen keskittymistä.

Keskusteltiin siitä, että koronakriisi ja ilmastonmuutos tuovat esille julkisen hallinnon merkityksen ja roolin muutoksen. Kansalaiset odottavat julkiselta sektorilta proaktiivisempaa otetta. Ratkaisuna ei voi olla paluu vanhaan keskusjohtoisuuteen. Olennaista on ohjauksen muutokkyvykyys ja se, että ohjaus on monimuotoista ja vuorovaikutteista.

Johtoryhmässä olivat esillä peruskoulun etäopetuksen kokemukset koronatilanteessa ja kysymys siitä, voisiko perusopetus toimia hybridimallissa, jossa osa lapsista olisi läsnäopetuksessa ja osa etänä. Hybridiopeus voisi olla ratkaisu esim. akuuteissa homekoulutilanteissa, luokkakokojen kasvaessa liikaa tai tilapäisesti kuntien investointipaineissa.

(Jani Heikkinen poistui.)

Keskusteltiin lainsäädännön kehittämisestä mahdollistavampaan suuntaan keinovalikoiman suhteen ja keskittymisestä enemmän toivottaviin tuloksiin normipohjaisen mikromanageerauksen sijaan. Lainsäädännöllä tulisi mahdollistaa innovaatioita ja kokeiluja sekä valtiokunta-suhteen uudistumista ja luottamusta. Muuttuvassa maailmassa vanhoja tiukkoja tulkintoja laeista ja perusoikeuksista tulisi uskaltaa tulkita uudelleen. Normien purku nähtiin yhtenä keinona vastata supistuvaan talouteen.

Keskustelussa korostettiin uudistumisen, muutoskyvyyden ja oikeusvaltioperiaatteen edistämistä rinnakkain. Esiin tuotiin kuntien erinomainen muutoskyvykyys koronatoimissa ja terveydenhoidossa sekä ongelmat liittyen valtionhallinnon siiloihin ja hitaaseen reagointiin ja ohjeistukseen. Tulevaisuudessa korostuvat virkamiesten osaaminen, johtamiskyky ja johtamisen mandaatti muutoksissa, kuten digitalisaatiossa. Keskustelussa korostettiin valtion ja kuntien aitoa kumppanuutta ja jatkuvaa dialogia, jotka nähtiin yhtenä julkisen hallinnon strategian suurimmista tavoitteista.

Demoksen diaan 7 ehdotettiin perinteitä vaaliva julkinen hallinto –termin muuttamista, koska kyse on vakauden ja turvallisuuden tasaisen kehityksen takaamisesta. Todettiin, että perinteet ja pysyvyys eivät ole sama asia.

Johtoryhmän keskustelussa ehdotettiin, että kolmen ulottuvuuden (pysyvyys, uudistaminen ja muutos) sijaan tarkasteltaisiin kahta eli jatkuvuutta ja muutosta, joiden välillä vallitsee keskinäisriippuvuus: jatkuvuutta ei ole ilman muutosta eikä muutosta ilman jatkuvuutta.

Todettiin, että uudistuminen edellyttää parempaa ennakkointia. Koronakriisi on tuonut esiin monia yhteisiä globaaleja kysymyksiä ja oppeja, joihin pyritään vastaamaan kehittämällä osaamista, johtamista ja yhdessä tekemistä. Kokemusten perusteella selkeät johtamisjärjestelmät edesauttavat nopeaa toimenpiteisiin ryhtymistä. Johtoryhmä toteaa, että strategiassa tulisi avata kokonaisjohtamisjärjestelmää: poliittisen ja virkamiesjohdon suhdetta sekä uudenlaisen kyvykkyyden, siilojen purkamisen ja ennakkoinnin tarvetta. Huomiota kiinnitettiin myös kuntien kyvykkyyteen luoda rakenteita ja toimintatapoja, joilla voidaan valmistautua hallinnon toimintaan supistuvissa olosuhteissa.

(Jukka Aalto poistui.)

Hanketoimisto jatkaa työtään johtoryhmän evästysten pohjalta ja täydennetty kokousaineisto lähetetään johtoryhmälle kirjallisille kommentteille seuraavalla viikolla reilun viikon ajaksi. Hanketoimiston työssä otetaan huomioon VN TEAS-hanke Valtion ohjaus 2020-luvulla, jossa selvitetään, mitä monimuotoinen ohjaus voisi olla. Työssä huomioidaan myös Kuntaliitossa käynnistyneet hankkeet normienpurusta ja siitä, mikä yhteiskunnassa ja kunnissa muuttuu pysyvästi koronan jälkeen.

(Seppo Määttä poistui.)

Työn seuraavassa vaiheessa määritellään julkisen hallinnon toimintaa suuntaavia pysyväisluonteisia periaatteita ja toimintalinjauksia periaatteiden toteuttamiseksi. Hanketoimistolle voi lähettää strategiaan liittyviä näkökulmia, selvityksiä ja tutkimuksia sekä ehdotuksia yhteisten keskustelujen järjestämisestä. Hanketoimistolta saa tukea strategiaan liittyvässä viestinnässä ja kirjoitusten laadinnassa.

4. Uusi alueellinen läsnäolo –strategian esittely (liite 4)

Finanssineuvos Anu Nousiainen valtiovarainministeriöstä esitteli strategiaa alueellistamisen uudistamisesta. Lainsäädännön uudistamista

käsitellään alueellistamisen koordinaatioryhmässä ja hallituksen esitys valmistaudutaan antamaan eduskunnalle syysistuntokaudella marraskuun loppupuolella.

Johtoryhmän keskustelussa strategiassa nähtiin rohkeutta, jonka toivottiin näkyvän aitona uudistumisena. Strategia haastaa siilot ja kunnat. Käytäntö osoittaa, miten strategiaan pystytään sitoutumaan.

Johtoryhmä piti hyvänä sitä, että valtion toimipisteverkostoa ja palveluiden saatavuutta arvioidaan kokonaisuutena ja että alueellistamisen koordinaatioryhmän roolia muutetaan. Lainsäädännön uudistamisessa tullaan kohtaamaan erityislainsäädäntö esteineen ja esim. digitalisaatioon liittyen se, miten luodaan mahdollisuudet niille, jotka eivät pysty käyttämään palveluja yksin ilman avustusta. Alueellistamisen uudistamista edistetään osana julkisen hallinnon strategiatyötä.

5. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti valmistelijoita, Demosta ja hanketiimiä sekä toivotti kaikille hyvää vappua.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.00.

Miira Lehto

Liitteet

Liite 1	Muistio 23.3. jory
Liite 2	Kokousaineisto
Liite 3	Demos Helsingin esitys
Liite 4	Diat: Alueellistamisesta alueelliseen läsnäoloon